

Гібридні шляхи

«Відшкодування збитків від «гібридної війни» потребує застосування нових «гібридних» правових механізмів»

ПЕРЕКОНАНИЙ ОЛЕГ ВАЛЕНДЮК, КЕРУЮЧИЙ ПАРТНЕР BENCHERS LAW FIRM

— **Наближається друга річниця сумної події — початку повномасштабної російської агресії. Як за цей час змінився ринок юридичних послуг? Як змінилися погляди адвокатської спільноти?**

— Другий рік наша зустріч із вами проходить не з оптимістичними звітами про здобутки та передчуттям новорічних свят, а із сиренами повітряних тривог, тривожними повідомленнями з фронту, хвилюванням за близьких, скорботою за загиблими. Майже два роки ми живемо в новій реальності, до якої неможливо звикнути й важко адаптуватись. Попри це, кожен має продовжувати свою справу, піклуючись про свою родину і свою країну.

Зрозуміло, трагедія змінила нас усіх, ніхто не залишився осторонь. Навіть перебуваючи далеко від лінії фронту, відчуваєш мертв'ячий подих війни. Можливо, це менше стосується тих, хто, перебуваючи за кордоном, намагається впливати на юридичні процеси в Україні. Але це вже питання для іншої розмови.

На мій погляд, сьогодні для українського адвоката в пріоритеті мають бути етичні питання під час обрання клієнтів і кейсів, надання юридичних послуг pro bono в інтересах держави та потерпілих від москальської навали громадян, посильна участь у волонтерстві.

— **Ваша фірма вже неодноразово ініціювала проведення та брала активну участь у форумах і конференціях, присвячених питанням відшкодування шкоди внаслідок агресії РФ. А як ці питання впливають на практичні аспекти вашої діяльності?**

— Дійсно, нас, як юристів і свідомих громадян, не залишають байдужими питання відшкодування шкоди, заподіяної громадянам, державі, територіальним громадам унаслідок агресивної війни, розв'язаної РФ. І звісно, це для нас не бізнес, а робота pro bono.

Російське вторгнення в Україну спричиняє шкоду, масові людські жертви, руйнування інфраструктури, екологічні катастрофи, спотворює родючі землі. Ця трагедія викликала такі потрясіння, які Україна та міжнародна спільнота мають вирішувати в правовому, політичному й економічному аспектах. Одним із найскладніших завдань є забезпечення реального відшкодування збитків. Росія не визнає своєї агресії проти України, не має наміру відшкодувати завдані збитки, що потребує створення нових механізмів, підходів і правил.

Головною проблемою залишається визначення джерел та механізмів примусового відшкодування. Такими джерелами могли б слугувати заморожені

ОЛЕГ ВАЛЕНДЮК

Народився 30 квітня 1974 року у Вінниці. Випускник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого.

З 1998 до 2018 року працював в органах прокуратури України, очолював підрозділи в органах Генеральної прокуратури України, прокуратури Запорізької області, АР Крим та прокуратуру міста Києва.

Керував Головним управлінням Служби безпеки України в місті Києві та Київській області. З 2020 року — керуючий партнер Benchers Law Firm.

активи РФ і наближених до режиму російських олігархів. Якщо в Україні створено відповідне правове підґрунтя, то в країнах Заходу ще потрібна для цього політична воля, напрацювання відповідної судової практики, а подекуди й законодавчі зміни. Треба розуміти, що відшкодування збитків від повномасштабної «гібридної війни» потребує застосування нових «гібридних» правових механізмів.

— **У цій сфері справді більше запитань, ніж відповідей. У чому тоді можете допомогти ви та ваші колеги? І кому таку допомогу ви готові надавати pro bono?**

— Як ідеться в старому анекдоті: хочеш виграти в лотерею, встигни придбати лотерейний білет. Поки на різних рівнях тривають пошуки правових механізмів і процедур звернення стягнення на заморожені активи, в кожному випадку, коли було заподіяно шкоду, необхідно вжити заходів для її фіксування та оцінки. Ми зосереджуємо свої

зусилля саме на допомозі пересічним громадянам і територіальним громадам (бізнес має більше можливостей допомогти собі сам, не користуючись послугами pro bono).

Реалізація алгоритму дій, спрямованого на відшкодування рф збитків, — тривалий процес, що потребує постійної співпраці з висококваліфікованими юристами, залучення вузьких фахівців на етапах фіксування та оцінки збитків (судових експертів, екологів тощо), комунікації з правоохоронцями. І звісно, на стадії звернення до суду, судового розгляду, виконання судових рішень потрібна співпраця з адвокатами.

На жаль, за сьогоденного стану місцевого самоврядування в Україні для переважної більшості територіальних громад реалізація такого алгоритму своїми силами (зусиллями власних фахівців) неможлива. Залучення за ринковими цінами юридичної допомоги адвокатів стане непід'ємним тягарем для бюджетів місцевих громад. Тому існує нагальна потреба в безоплатній допомозі українських юристів пересічним громадянам та територіальним громадам для відшкодування шкоди, заподіяної агресією РФ. Згуртуватися для цього я закликаю всіх колег-адвокатів.

— **Як розвиваються ті сегменти ринку юридичних послуг, у яких провадить свою діяльність Benchers Law Firm?**

— Що стосується нашої команди, то новим для нас було розширення судової практики. Нам вдалося захистити інтереси наших клієнтів у низці актуальних господарських та адміністративних справ, загальна сума вимог у яких сягає кількох мільярдів гривень. Здебільшого це справи, пов'язані з податками й банкрутством. Ми не вживаємо заходів щодо залучення клієнтів у судовій практиці. По правову допомогу в судових кейсах до нас звертаються або нинішні, або колишні клієнти нашої основної практики — кримінальної. Така наступність у відносинах із клієнтами є результатом дотримання нами принципу, що є слоганом нашої фірми, — «Ми захищаємо майбутнє наших клієнтів».

Якщо ж говорити про тренди в нашій основній практиці — захисті у White-Collar Crime, насамперед у справах корупційного та економічного спрямування, то можу зазначити, що в WCC-провадженнях більш широко почав застосовуватись інститут угод про визнання винуватості. Це дає змогу, з одного боку, добитись відшкодування державі шкоди та уникнути багаторічних судових процедур щодо притягнення винних до відповідальності, а з

іншого — пом'якшити відповідальність осіб, які визнають свою вину та готові компенсувати заподіяну шкоду. Водночас трендом року стало застосування судами необґрунтовано завищених розмірів застави. У всіх на слуху численні випадки призначення багатомільйонних застав. Унаслідок цього спотворюється суть такого запобіжного заходу, як застава, що полягає в забезпеченні виконання підозрюваним, обвинуваченим обов'язків, покладених на нього в кримінальному провадженні. Встановлення непропорційно завищених розмірів застави перетворює її на фактично безальтернативне тримання під вартою. Іншою негативною тенденцією є те, що правоохоронці для того, щоб згустити барви, шукають «російський слід» там, де його немає, — у звичайних справах економічної спрямованості.

У будь-якому разі роботи для адвокатів у сегменті WCC багато, вистачає всім, що можуть підтвердити наші колеги-конкуренти, які ловлять рибу в цьому самому ставку.

— **Що ви відносите до основних досягнень вашої команди за чотири роки роботи на юридичному ринку?**

— Я би хотів підкреслити ключове слово у вашому запитанні — команда. Дійсно, в нас команда чудових фахівців із гарно налагодженою внутрішньою взаємодією. Наші партнери та юристи мають значний попередній досвід роботи в правоохоронних і судових органах та високий рівень професійної майстерності. Держава гідно оцінила моїх партнерів, адже всі вони мають звання «Заслужений юрист України». До роботи в адвокатському об'єднанні також набули досвіду наукової та викладацької роботи, мають вчені ступені.

Наші адвокати вміло розробляють і втілюють ефективні стратегії захисту, керуючись лікарським принципом — «не нашкодь». За ці роки ми навчилися працювати в команді з іншими, зокрема іноземними, адвокатськими групами. Активно співпрацюємо з експертами, спеціалістами з різних галузей знань.

Ключовим у нашій роботі є те, що ми ніколи не займаємося процесуальними інтервенціями. Водночас не залишаємо поза увагою жодної помилки правоохоронців та як захисники творчо реагуємо на них, шукаючи нові шляхи для захисту наших клієнтів. А серед них — українські політики, високопосадовці, банкіри, представники великого бізнесу.

Вважаю, що стабільність у наших відносинах із клієнтами — це найкраща рекомендація для нас, адже ніщо не може краще охарактеризувати адвоката, ніж задоволення якістю отриманих послуг та спокій клієнта.